

ZOOM PE ZAMBACCIAN

— vizită interactivă —

o propunere ARcen

ghid de utilizare

Ceea ce ții acum în mâini este o propunere de traseu prin Muzeul Zambaccian. Poți s-o iei ca pe un joc sau ca pe ceva foarte serios, depinde doar de tine. Regula e simplă: pe față ai întrebări, ghicitori, provocări legate de exponatele din muzeu; pe verso găsești posibile răspunsuri și informații adiționale. Acordă-ți oricât timp ai nevoie înainte să te uiți la răspunsuri. Nici un exercițiu nu e obligatoriu. Poți trece mai departe oricând simți.

Te încurajăm să discuți cu ceilalți vizitatori despre ceea ce vedeți!

Există două tipuri de exerciții, marcate după cum urmează:

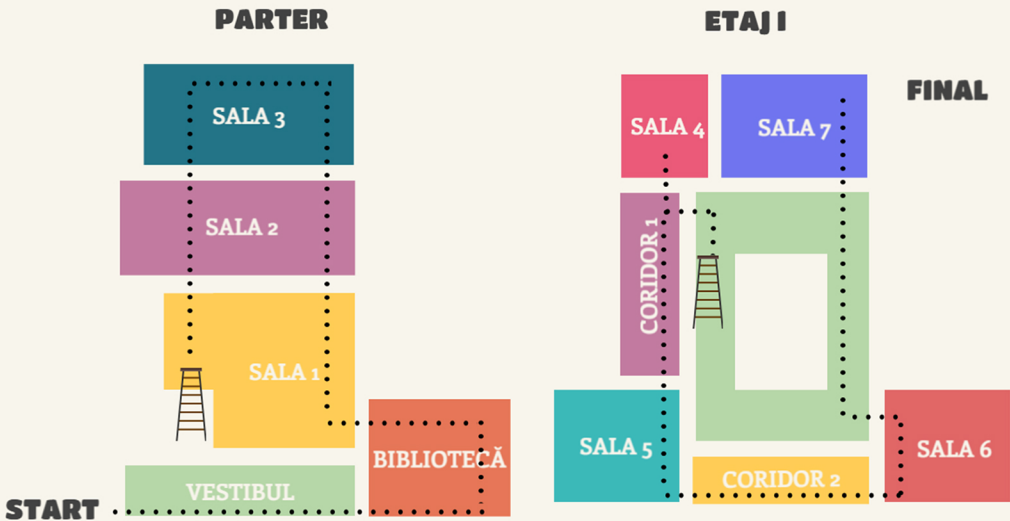
exerciții de observație, care îți iau mai puțin timp

exerciții de reflecție, care îți iau mai mult timp

Broșura aparține Muzeului Zambaccian și se returnează la plecare. Mulțumim!

planul sălilor

Acesta e o propunere de traseu. E alegerea ta dacă îl urmezi în ordinea asta sau vizitezi altfel. Nu te rezuma doar la picturile incluse în broșură. Privește cu atenție și celelalte obiecte muzeale.

Material realizat de:

Alexandra Adam
Daniela Marinache
Sânziana Mihalache
Francesca Mitea
Maria Pascu
Ana Ungurianu

Cu sprijinul elevilor:

Ana Valeria Lixandru, Marita Miruna Lobonț, Daria Elena Ionescu, Denis Gribincea, Oana Roxana Dicilea, Anda Nițu, Dan Cristian Codiță, Noemi Andreea Bardaș, Ana Maria Dobre, Alexandru Daniel Petre, Petru Mihail Miloșescu, Raluca Timar, Crina Alexandra Stanciu, Lucia Marinescu, Aișe Ahmed, Thea Pușcaru, Teodora Cristina Stoian, Ștefania Raluca Stancu, Daria Cristiana Turbăceanu, Andreea Kiss, Anca Alexandra Ghiță, Cristian Lupescu, Gabriela Preda

Sub îndrumarea:

Elenei Ciocoiu

Grafica:

©Piktochart
Alberto Groșescu
Sânziana Mihalache
Maria Pascu

Toate drepturile aparțin MNAR și ARCEN.

1

Din vestibul, pășește înainte în bibliotecă, și caută tablourile cu nuduri. În care dintre ele ți se pare că pictorul Theodor Pallady surprinde cel mai bine senzualitatea modelului?

2

Observă privirea personajelor reprezentate nud și partea inferioară a picioarelor în lucrările de Pallady expuse în bibliotecă. Ce asemănări identifice?

3

Gândește-te la postura nudurilor în relație cu obiectele din fundal și mediul în care sunt surprinse. Ce stare de spirit transmit?

4

Găsește lucrarea care reprezintă Pont Neuf. Observă atmosfera pe care o transmite tabloul. Închide ochii și imaginează-ți cu ce mireasmă l-ai asocia.

5

Caută lucrările cu natură moartă din cameră. Ce obiecte cenușii sau negre observi?

1

Nudurile pictate de Pallady nu exprimă senzualitate sau voluptate. Pallady nu redă tonurile materiei, carnația nudurilor, ci recurge la contururi precise și la o geometrie simplă a formelor pe care le reduce la expresia lor esențială. Considera că materia este supusă, nu stăpânitoare și susținută că și reprezentarea unui nud poate fi spirituală. Crezi că i-a reușit?

Ai observat că personajele reprezentate nud în lucrările lui Pallady nu te privesc în ochi? Pe atunci era considerat nepotrivit, chiar vulgar, ca un nud să fie reprezentat în tablou privind în ochii celui care îl observă. De aceea, privirea este aproape întotdeauna (nu doar în pictura lui Pallady) surprinsă într-o altă direcție decât cea frontală. Deoarece degetele picioarelor unui nud erau, de multe ori, considerate senzuale, Pallady alege fie să nu le reprezinte, fie „își încalță” personajele.

2

3

Nudurile sunt reprezentate într-un mediu familiar, intim, pe fotolii, în posturi relaxate. Obiectele din cadru sunt flori, pălării, haine de casă, fotolii, șemineu, iar personajele citesc ziarul, se odihnesc sau sunt contemplative. Apar cu preponderență galben și roșu, culori calde care accentuează atmosfera familiară, firească, în care sunt surprinse personajele.

În această lucrare, artistul recurge la o paletă restrânsă de culori, la nuanțe estompate, la griuri care creează un aer sobru. Distribuția luminii leagă armonios podul, clădirile, Sena, toate contribuie la aceeași atmosferă. Formele sunt bine delimitate de contururi, iar tușele sunt discrete. Referindu-se la lucrările prietenului său, Pallady, Zambaccian spunea că atmosfera tablourilor sale împrăștie mireasmă discretă de busuioc și levănțică. Așa să fie?

4

5

Pălărie, umbrelă, mănușă, carte. Pallady reintroduce în pictură negrul, pe care impresionistii îl suprămaseră din lucrările lor. Pictorul îl folosește creând contraste puternice cu nuanțe de roșu, galben portocaliu sau verde.

Trecem în sala 1. Suntem la o răscruce de drumuri. Pe de-o parte avem calea deschisă de copaci, iar pe de altă parte observăm calmul unui sat din Franța. Găsește cele două lucrări. Acum transpune-te într-unul din cadre și menționează ce emoții îți transmite atmosfera de acolo.

6

7

În aceeași sală se află două lucrări în care sunt reprezentați doi tineri în albastru. Găsește lucrarea care îți amintește de Franța secolului XVII.

În camera în care te afli, caută o floare luminoasă.

8

9

Găsește pictura „Țărancă în iarbă”. Ce elemente distingi? Cum sunt tușele prin care sunt redată?

În lucrările „Pădure desfrunzită” și „Iarna la Barbizon” identificăm caracteristici ale întregii opere a lui Andreescu: imboldul spre meditație, vigoarea și precizia compoziției. Tonurile sobre, austere îți inspiră melancolie și reflecție.

6

7

Lucrarea „Băiat costumat” este realizată de Ion Andreescu în perioada în care studiază la Paris și se inspiră din operele pictorilor clasici prezenți în Muzeul Luvru. Se poate observa fondul de culoare închisă în fața căruia este reprezentat personajul și costumația, specifice secolului al XVII-lea.

Lucrarea „Trandafiri” e caracteristică pentru perioada în care Grigorescu obișnuia să lumineze un element central al compoziției în opoziție cu un fond întunecat, neutru.

8

9

În „Țărancă culcată în iarbă” se poate observa același tip de tușe și la elementele naturale, și la reprezentarea corpului țărăncii. Artistul nu pune accent pe detaliile anatomice, ci pe culoare, creând o armonie între texturi.

Caută linia orizontului în aceeași lucrare. În ce fel influențează poziționarea acesteia atmosfera cadrului redat? Cum te-ai simți dacă ai fi întins pe iarbă, în locul țărăncii?

10

11

Gândește-te la temperamentul și la starea de spirit a țărăncii întinse în iarbă. Care dintre celelalte figuri feminine din picturile lui Grigorescu expuse în sală i s-ar opune din acest punct de vedere?

Acum încearcă să aranjezi picturile care reprezintă figuri feminine din punct de vedere cronologic, pe etape ale vieții. Imaginează-ți că e vorba de aceeași femeie. Care e povestea ei?

12

13

Observă relația dintre lumină și întuneric din „Paznicul de la Chailly”. De unde crezi că vine lumina? E lumină naturală sau artificială? Compară accentele de lumină cu cele din „Portret de femeie”. Ce diferențe observi între cele două portrete?

Deși avem în față un cadru din natură, aproape că lipsește cerul. Perspectiva ne atrage atenția asupra părții inferioare a peisajului, cu care omul se contopește în deplină armonie și siguranță. Grigorescu a deprins tehnica integrării omului în peisaj de la pictorul barbizonist Jean-Francois Millet, dar se diferențiază de acesta tocmai prin perspectivă: la Millet, omul e proiectat monumental în fața cerului; la Grigorescu, cele mai multe figuri umane sunt reprezentate sub linia orizontului.

10

11

Orice ai răspunde, mai mult ca sigur ai dreptate. Compară posturile, privirea și cadrul în care sunt reprezentate celelalte figuri feminine. Cum le-ai caracteriza?

Ți-a fost greu să-ți imaginezi că e vorba de aceeași femeie?
De ce da, de ce nu?

12

13

O sursă mică de lumină (poate o lumânare?) accentuează chipul paznicului și puțin mâinile, restul corpului e lăsat în penumbră. În „Portret de femeie” avem o lumină mai intensă care pune mai multe accente: pe păr, pe privire, pe buze și pe gât. Paznicul e pictat de jos în sus, în timp ce în cazul portretului de femeie cadrul este mai apropiat de chip.

De câte gloanțe are nevoie un om ca să fie paznic la Chailly?

14

15

Ți se pare că paznicul e impunător? Îți inspiră teamă? Compară chipul și mâinile paznicului cu uniforma și arma acordând atenție gradului de detaliere. Ce crezi că sugerează acest aspect?

16

Trecem în sala 2. Ce culoare are pielea figurilor umane reprezentate de Tonitza?

Ia loc pe banca din sala 2 cu fața către portretul lui Zambaccian. Apoi uitate-te de jur-împrejur. Ce privire te impresionează cel mai mult și în ce fel? Cu cine nu poți să faci contact vizual?

17

18

Compară „Portretul lui Gala Galaction” și „Femei sărace” cu restul picturilor din sală. Unde ți se pare că se pune accentul pe culoare și unde pe desen? În ce gamă (rece-cald) plasezi culorile folosite? În cazul căror figuri volumele ți se par clar delimitate?

Nu știm. Probabil nu de foarte multe.

14

15

Chipul paznicului e redat mult mai detaliat decât uniforma și arma. Încearcă să-ți imaginezi că în loc de pistol paznicul ar ține în mâini o diplomă. Cât de mult ar trebui să modifice poziția mâinilor?

16

Nu poți numi o singură culoare, nu-i așa? Tonitza era preocupat de redarea bogăției cromatice a carnației și a încercat să capteze toate nuanțele acesteia. Astfel, carnea pare că palpită prin jocul de culoare și lumină pe care-l creează.

Modul de realizare al ochilor la copii e o marcă a lui Tonitza. În loc să pună accentul pe detaliile anatomice, Tonitza a urmărit să cuprindă în privirea copiilor ceea ce vedea în sufletul lor: uimire, curiozitate, spaimă, pasiune pentru joc, bucurie.

17

18

„Gala Galaction” și „Femei sărace” fac parte din prima perioadă a lui Tonitza, numită și perioada de protest social, în care pictura lui era, de multe ori, transpunerea în culoare a desenelor cu tendințe polemice pe care le publica în reviste și ziare. În această perioadă era preocupat de problemele sociale pe care le vedea în jurul său, iar mijloacele artistice alese erau în concordanță cu greutatea vieții pe care dorea s-o accentueze.

19

Care dintre figurile umane din sala Tonitza s-ar preta mai mult pentru o bandă desenată și care pentru un film de animație 3D?

Pășește în sala următoare, a treia. În cameră se află trei portrete care înfățișează aceeași persoană. Despre cine e vorba?

20

21

Îndreaptă-ți privirea către „Portretul pictorului Luchian” de Camil Ressu. Care crezi că era starea de spirit a lui Luchian când poza?

Observă autoportretul lui Luchian pornind de la expresia feței și postură, continuând cu felul cum artistul utilizează lumina și tușele de culoare. Ce senzație îți inspiră tabloul?

22

23

Imprimeul cu buline apare de două ori în această sală. În care lucrări?

19

Ține cont de felul în care sunt redat volumele.

Este vorba despre Ștefan Luchian, care apare în „Autoportret”, în „Portretul lui Luchian” de Traian Cornescu și în „Portretul pictorului Luchian” de Camil Ressu.

20

21

Iată ce ne spune Ressu: „Țintuit într-un fotoliu tapisat în catifea roșie, cu trupul înțepenit de o boală necruțătoare, poza cu bonomia care îl caracteriza, povestind amintiri hazlii, presărate cu glume îndreptate împotriva propriei sale persoane, dar necruțând de șfichiuri caustice nici pe admiratorii și prietenii săi iubiți, zgomotoși, veniți să-i ție de urât. Mucalit din fire, nu-l părăsea buna dispoziție nici în suferință.” (Fragment preluat din Mircea Deac, “Ressu”, Editura Monitorul Oficial, 2011)

Se potrivește descrierea cu impresia ta?

Artistul se surprinde în ultimii ani de viață, răpus de o boală care i-a provocat paralizia și pierderea treptată a vederii. Privirea este pătrunzătoare, aproape incisivă, directă. Chipul are o paloare aproape lividă, iar buzele sunt de un roșu aprins, în armonie cu fundalul care pare să amplifice tensiunea exprimată de figură. Se poate afirma că acest portret transmite în același timp putere, dinamism, perseverență, dar și o senzație de morbid, haos, obsesie.

22

23

Este vorba despre „Portretul lui Luchian” de Traian Cornescu și „Portret de fetiță” de Camil Ressu.

Observă de unde vine lumina în lucrările cu flori de Luchian.

24

25

Descoperă în aceeași sală tabloul cu un personaj care are o pasiune pentru muzică. Despre ce tablou este vorba?

Să revenim la o lucrare cu flori, de această dată „Trandafiri” de Ștefan Luchian. Observă modul cum sunt aranjate florile: așezarea lor în vas, culorile, elemente de fundal. Reușești să identifici vreo regulă în aranjament?

26

Un personaj din sală ne privește gales, peste umăr.
Despre cine este vorba?

27

28

Găsește o lucrare de Camil Ressu pictată într-un sat din sudul României.

Elementul inovator în pictura lui Luchian, observat în multe lucrări cu flori, este faptul că lumina nu vine din exterior, ci iradiază din subiectul tabloului, este intrinsecă. Luchian „emancipează” lumina: dintr-un simplu atribut de care pictorul se folosește pentru a crea o anumită impresie, lumina devine un element de sine stătător, interiorizat. Astfel, prin efectul creat de lumină și de culoare, o floare poate deveni o lume în sine, o privire în esența lucrurilor, având capacitatea de a surprinde viața.

24

25

„Moș Nicolae Cobzarul”. În partea a doua a creației sale, afectat de boală, Luchian nu pictează simpla imagine a unui model, ci tipuri umane. Nicolae Cobzarul este tipul omului simplu, un lăutar de mahala, împăcat cu sărăcia lui, dar însuflețit de pasiunea pentru muzică. În el Luchian descoperă un exemplu de umanitate.

Știi că apropiații lui Luchian îl ajutau ore în șir aranjându-i florile înainte ca acesta să le picteze? Nu se declara satisfăcut până ce nu simțea că, în dezordinea studiată, aranjamentul prinde o viață interioară. Nu par să existe reguli precise în modul cum Luchian își aranja florile, dar era atent la simetriile dintre culori, la fondul - de obicei neutru, la modul cum construia baza sau vârful unui buchet. Chiar și cele mai rebele flori din tablourile lui sunt aranjate după zeci și zeci de încercări.

26

Personajul din „Portret de fetiță” de Camil Ressu.

27

28

Este vorba de „Țărănci din Vlaici – Olt”.

Când consideri că ai epuizat lucrările de la parter, te invităm să urci la etajul I. Un tablou înfățișând un profil de femeie sfioasă se ascunde în spatele unei uși de la etaj. Ar fi păcat să o lași să-ți scape.

29

30

Sala 4 are doar câteva tablouri, între care unul intitulat „Fetiță cu pisică”. Privește cu atenție personajul...

Mai multe lucrări semnate de Gh. Petrașcu sunt expuse în sala cu desene și gravuri. Oprește-te puțin asupra celor care înfățișează figuri feminine. Observi vreo asemănare cu fetița din tabloul anterior ?

31

32

Caută sala cu pictori străini de la etaj. Theodor Pallady preia de la unul dintre pictorii europeni motivul ferestrei. Cine este acest pictor?

În aceeași sală, observă picturile „Pod pe Sena” și „Portul Boulogne”. Ce diferențe găsești între peisajul lui Albert Marquet și cel al lui Alfred Sisley?

33

Femeile sfoase nu se lasă văzute așa ușor. Caută în continuare în timp ce parcurgi indiciile următoare.

29

30

Poți trece mai departe cu încredere.

Posibil. În tablourile lui Petrașcu se observă repetitivitatea unor figuri pentru că sursa de inspirație a pictorului au fost adesea persoane apropiate, redată în mai multe ipostaze. În tabloul anterior este reprezentată fiica lui Petrașcu, Mariana.

31

32

Henri Matisse a fost un pictor francez, unul dintre inițiatorii artei moderne, cunoscut pentru folosirea unor culori strălucitoare și a desenului fluid. Theodor Pallady a fost prieten bun cu Matisse, motiv pentru care observăm asemănări între lucrările celor doi pictori, în redarea nudului și în preluarea unor motive și elemente decorative.

Alfred Sisley a pictat în special peisaje, dedicându-se picturii impresioniste. În lucrarea „Pod pe Sena” observăm trăsăturile picturii în plein air (în aer liber), unde tușele sunt vizibile, iar nuanțele pale de roz, verde, mov și albastru au rolul de a reda atmosfera de pe malul apei.

Albert Marquet a folosit o tehnică diferită de cea a impresionistilor pentru reprezentarea apei, recurgând la un singur ton. Spre deosebire de Sisley, care interpretează natura, Marquet o reprezintă cu fidelitate, într-un peisaj care induce o stare de contemplație.

33

34

În aceeași sală, găsește lucrarea realizată prin alăturarea mai multor puncte.

În următoarea încăpere de la etaj (sala 6), analizează tablourile cu titlul „Natură statică cu...” ale lui Petrașcu. Observi vreun detaliu comun?

35

Ce flori se regăsesc în tablourile lui Petrașcu? Crezi că a avut vreo preferință sau le-a pictat doar ca exercițiu?

36

37

Apropie-te cu grijă de „Autoportret cu beretă roșie” și de „Marea la Saint-Malo” de Petrașcu (pentru a evita lumina, din partea stângă, spre fereastră, se vede cel mai bine). Observă cu atenție modul în care a fost așezată culoarea pe pânză. Închide ochii și inspiră mirosul de pastă; imaginează-ți că-ți treci mâna pe pânză.... Deja i-ai deschis? Sau nici măcar nu i-ai închis? (continuare pe verso)

34

Camille Pissaro a experimentat pentru scurtă vreme pointilismul sau pictura prin puncte (o tehnică în pictură bazată pe juxtapunerea unor tonuri pure, menită să exprime fuziunea culorilor pe retina). Pentru Pissaro, pointilismul a reprezentat o etapă de dezvoltare logică a impresionismului. În „Portret de fetiță”, chipul este redat prin alăturarea unor tușe delicate, rotunjite.

În toate tablourile cu natură statică apare o carte cu coperti albe și două semne distincte, unul negru și unul roșu. Petrașcu a pictat des interiorul propriului atelier, cu obiecte familiare. Îi plăcea să se joace pe pânză cu obiecte banale și cu figurile apropiaților, pentru a experimenta cu diverse nuanțe și tonuri de culoare. De aceea, în tablourile sale, se remarcă recurența unor obiecte sau a unor chipuri.

35

Tablourile lui cu flori includ cârciumărese și anemone, flori pe care le avea în curtea casei de la Târgoviște, unde artistul a lucrat timp de aproape douăzeci de ani. Cârciumăresele erau florile preferate ale artistului.

36

37

Zambaccian povestește: „Petrașcu mănuieste penelul cu vigoare; el recurge însă cu preferință la cuțitul de paletă ce ia din plin materia grasă, pe care o ia și o așterne apoi pe pânză fără ezitări și reveniri; în acest fel se menține prospețimea pastei și bogăția de materie a suprafeței pictate.” (Fragment preluat din Krikor H. Zambaccian, „Însemnările unui amator de artă”, Editura LiterNet, 2004) Privește încă o dată cele două tablouri. S-a schimbat ceva în percepția ta asupra lor?

Ai gasit lucrarea ce înfățișează un profil de femeie sfioasă?
Care este?

38

39

Revino în hol. Găsește indiciul către următorul tablou, în versurile de mai jos.

„Printre râpi trandafirii în zori de zi,
De mărgean și de-argint vânăț în apus,
De jar alb la focul zilei, pe deal sus,
Pietre sure pe mormintele pustii.”

Ți-a mai rămas o sală, la etaj, pe care încă nu ai văzut-o.
Îndreaptă-te spre ea și caută două pălării galbene. În ce
lucrări le-ai găsit și care este numele artistului?

40

41

Un personaj din aceeași cameră este văzut din două
unghiuri diferite în aceeași lucrare și niciodată nu i se vede
chipul. Despre cine e vorba?

„Portretul soției artistului” de Ion Theodorescu-Sion.

38

39

Nicolae Dărăscu, „Cimitir tătăresc la Balcic”. Fragmentul face parte din poezia „Cimitir tătăresc” de Ion Pillat, publicată în volumul „Poeme dintr-un vers”, Editura Cartea românească, 1936.

Pălăriile galbene apar în mai multe lucrări de Alexandru Ciucurencu, printre care „Femeie pe canapea” și „Femeie cu pălărie galbenă”.

40

41

Personajul din „Femeie cu pălărie galbenă” de Alexandru Ciucurencu este văzut din două unghiuri. O vedem pe femeie mai întâi din spate. Pe perete, deasupra mesei cu flori din lucrare, se află o oglindă care îi reflectă imaginea, astfel încât o vedem și din față, doar că pălăria îi acoperă chipul.

Într-o lucrare există câteva fructe de aceeași culoare cu pălăriile. Care este lucrarea?

42

43

Un personaj din cameră ține la vedere un obiect din „Natură statică” de Alexandru Ciucurencu. Care este obiectul, care este personajul?

Caută o pereche de mănuși de piele maro. Cum se numește lucrarea și cine a pictat-o?

44

45

Îl arunci în mare, se-nvinețește, îl arunci în foc, se-nroșește. Ghici ce e? Găsește lucrarea cu același nume.

**Zoom
pe**

Zambaccian

Felicitări!

Ai ajuns la finalul traseului. Pentru efortul tău primești decorația „Zoom pe Zambaccian”. De asemenea, pe verso te așteaptă un cadou!

Unele pere din „Natură statică” de Alexandru Ciucurencu sunt de un galben la fel de viu ca pălăriile.

42

43

Personajul din „Femeie cu chitară” pare să cânte chiar la chitara reprezentată în „Natură statică”.

Găsim o pereche de manși de piele maro în „Natură statică” de Micaela Eleutheriade.

44

45

Homarul. Iar singurul din muzeu e cel din lucrarea lui Marius Bunescu.

În cutie am împachetat întreaga experiență Zambaccian și toate cunoștințele acumulate, ca să le poți lua mai ușor cu tine.
Broșura, însă, nu uita s-o lași la intrare.

Intră pe www.arcen.info și spune-ne părerea ta despre această vizită interactivă.

Mulțumim!